

voljstvo, da je vsega konec, in spet želja po novem doživetju; gledanje na vsakdanje probleme z večjim mirom in treznostjo, umikanje potrošništvu in človeškosti; pristnejši, bolj naravni in človeški odnosi med ljudmi; spoznavanje sreče; spoznavanje nujnosti umika, spoznavanje sebe, svojih možnosti, nagnjenj, slabosti, dobrih, slabih strani, ko se postaviš na realna tla; napete, boleče mišice, »šivalni stroj«, plezanje z zadnjimi močmi; iskanje možnosti za vzpon, za bivak, za preživetje; razbolele roke in noge, bolečine za nohti, ranjenimi od skale ali ledu; utrujenost; bingljanje nad praznino v pre-visih, strehah; računanje sile v vrvi pri padcu, diagrami obremenitve vrvi, klinov, vponk; analize nesreč, dehidrirano telo; težak nahrbtnik; navezovanje na vrvi; odprava v Himalajo, v tuje gore, plezanje v teh gorah; nošnja tovorov v višinskih taborih, izčrpavanje do onemoglosti, zavestne odpovedi, prevladovanje skupnih ciljev nad lastnimi ambicijami; organiziranje odprave, tečaja, tabora, treninga, smučarske tekme; zimsko zeleno nebo; kopanje lukenj v snegu za bivak; čiščenje snega z oprimkov, preskus oprimkov, stopa; dvom v snežno plast, strah pred zdrsom; vodenje drugih ljudi v gore; iskanje ponesrečencev, prva pomoč, prenos ranjenca, garanje...

... in še niz drugih reči, ki se porajajo, ostajajo ali pa izginjajo v vsem tem. Nekaj pa je tu pomembno, bistveno — alpinizem je vse to skupaj, ne pa samo nekaj od vsega tega. Alpinizem je torej zame skupek vseh gornjih in še drugih stvari v medsebojnem prepletanju, učinkovanju in je to kot proces ne kot statična vrednota. Moj razvoj, razvoj moje osebnosti opredeljuje tisto, kaj je zame alpinizem, ki jemlje in daje.

KOLIKO ČUDOVITIH DNI ...

TONE PALČIČ

PRELOMNICA

V temni noči, ko ta stokrat prekleta vipavska burja tuli okrog vogalov in globoko upogiba vrhove topolov okrog kasarne, ležim v koritasti železni postelji, ki sem jo že zdavnaj podložil z dvema deskama, sicer bi si v tem letu gotovo temeljito ukrivil hrbtenico. Spanec noče priti. Nekaj časa se trudim, a potem se prepustim toku misli. Le še nekje daleč v podzavesti slišim umirjeno, globoko dihanje fantov, s katerimi delim to spalnico.

Zavest zaplava v preteklost, odkriva in budi nove in nove drobce doživetij, jih zbira v mozaik, ki se začneja tam nekje v prvih zaznavah, zdrkne čeznje, jih obrača, kot bi se bala, da se upeče, ureja jih in pred očmi mi steče silen tok barv, obrazov, nežnih, lepih, nepozabnih obrazov, ki so me učili prvih korakov, srečeval sem jih na svoji poti, nekoč so me z njimi vezale nežne vezi zaupanja, prijateljstva, ljubezni. Iz mraka minulosti se režijo grozljive spake prvih strahov, hinavske maske »prijatelj« , ki sem jih prepozno spoznal, rdeča kri padcev v času, le-ta jih je nosil s sabo in ostale so le še v predalčkih, ki jih zavest previdno zapira za sabo.

Ustaviva se v mali izbi in zakleneva duri za sabo. Vrnitve ni. Pred veliko, lepo ozaljšano skrinjo postojiva, le trenutek omahuje in nato odločno spusti vanjo najino knjigo, urejeno, polno življenja, najino prehojeno pot, slike, doživetja, razmišljanja, pogovore, žalost, veselje. Za hip vidim, da ni končana; v njej je še mnogo prostora, ki ga bo treba izpolniti. Potem pa nežno zapre težak pokrov, se odločno vzravna, zazre se v številna vrata, me pograbí za roko in vodi od enih do drugih. Zaskrbljeno ji gledam v obraz, ki se ozarja in mrači, ko skuša z neznano silo razbrati prihodnost za njimi. Mnogo je tu poti, pripoveduje mi o njih in skupaj načrtujeva, svetuje mi in jaz ji zaupam.

Lenobno se zlekneva na trda tla sedanjosti. Ona vzame iz skrinje najino knjigo in počasi listava po njej. Čas za naju ni pomemben, imava celih petnajst mesecev, ki jih morava temeljito izkoristiti, kajti veliko, veliko morava preleteti v sebi, veliko se moram naučiti. Počasi obračava strani, vsak drobec je pomemben, meni kot željnemu učencu. Njej kot potrpežljivi svetovalki. Štiristosedemindeset dni učenja, mogoče najdragocenejših dni v življenju, sedanjost, ki nama daje nauk minulega, po katerem se bova morala nekoč ravnati, vzpenjati se ali pasti. Le preteklost nama bo vodnik, spomini, od katerih se živi, neizpolnjene želje, hrepenenja.

Nekoč, ko se bodo zidovi sedanjosti okrog naju razblinili, me bo zavest s knjigo pod pazduho popeljala skozi prava vrata, na širšo pot, zagotovo težjo in polno odgovornosti, a tudi lepšo, obogateno s spoznanjem.

Nežna country glasba plava po prostoru, se zliva z vršanjem burje za okni v čudno, pomirjujoče lepo harmonijo. Za spuščeniimi vekami vstajajo čudovite slike domačih hribov okoli Borovnice. Pekel, ki ga v poletni pripeki poživlja klokotanje vode v bistrh tolmunih, skale, porasle z lišaji in živahno zelenim mahovjem, prijeten hlad, po katerem se neutrudno spreletavajo ptice. Dehteči Bregovi z malo bajto na sedelcu, ki se opira na hrapava debela starih smrek, pod njo čez pragove pada potoček v košenine Strmca, posejane s senenimi kopicami. Samotne soteske lške in Zale, globoko zajedene med goščave Mokrc, bele stene Krvave peči s svojo pripovedko, z arniko porasla Rakiška planota.

Koliko čudovitih dni, tihih noči sem v rani mladosti prebil v teh goščah, najprej s starim očetom, hodila sva po suho praprot, ki je bila dvakrat večja od mene, sekala prekle za fižol, nabirala arniko in šentjanžve rože za »ercnije«, kot je rad rekel. Z mirno, prijazno besedo mi je odkril svet, ki mi je pozneje dal toliko lepih doživetij, spominov. Z žilavo, zgarano roko mi je z vrha Planine kazal Kamniške planine in Triglav, takrat zame nedosegljivo visoke gore. S tiho kretnjo rok me je zaustavljajl in učil: »To je ščinkavec, vidiš tamle rdečo glavico žolne, tule pa je srna ležala!« Nabirala sva lešnike, maline, hodil sem z njim povsod, zapisal me je gozdovom za zmeraj.

Zrasel sem in začel hoditi v šolo, našel sem prijatelje, ki so jim bile goščave prav tako drugi dom. Z Jožetom sva mesec dni pripravljala drva za majhen prvomajski ogenj na vrhu Planine. Pozabljala sva na domače naloge, uhajala v gozd in se vračala v temi. In potem je ogenj zaplapolal, daleč v dolini so gorele lučke Borovnice, vsepovsod v temno noč so se prižigali kresovi. A najin je bil visoko nad vsemi, sipal roje isker v temno nebo, v hrastovju so se zateglo, grozeče oglašale sove. Spekla sva krompir in proti jutru po vseh sanjarjenjih in pogovorih zadremala z nogami na kamenju, ki je preprečevalo, da bi se ogenj širil po suhi travi. Nenadoma je Jože poskočil in začel divje nabijati z nogami po zemlji, iz podplatov pa se je veselo kadilo. V poznem jutru, polnem ptičjega petja sva sama s sabo zadovoljna, smrdeča po dimu, prijatelj brez podplatov, capljala v dolino.

Koliko temnih noči smo prebili ob plapolajočih ognjih, ki so metali pošastne sence na stoletne smreke okrog nas, sanjarili, ko smo gledali v plamene, grel premrle roke in pekli krompir, poslušali kihanje polhov in pokljanje podrasti pod nogami srn, jelenov, skovikanje je razdraženo odmevalo skozi črne krošnje, v katere so prasketali snopi isker, divje so plesale v razgretem zračnem toku in ugašale. Vonj po dimu in smoli, misli kdo ve kje, mogoče tisočletja v preteklosti, ko je goščave napolnjevalo rukanje Ostrorokega Jelena.

V toplih sončnih dneh sem se klatil po Rakiški planoti, stikal za raki, se hranil s še zelenimi lešniki. S prijatelji smo preiskovali zarasle soteske Žale, lške, radi ali neradi smo bredli ledeno pomladansko vodo, obirali klope, s krulječimi želodci srkali vase blažene vonjave v žerjavici pečenih rib, ki jih je Jože z roko pobiral pod kamni, sedeli v toplem poletnem večeru s preprostimi, dobrodušnim kmetom z Osredka in modrovali. V Planini smo postavili valilnice za ptice, jih obiskovali, čistili in srečni spremljali drobne pernate kepice na njihovem prvem poletu v življenju. Mali, nebolglieni gams, še ves šibak, me je v Bregovih zamenjal za mamo, kobacal mi je pod nogami, kamor sem šel, je capljajl za mano, poklecal je na šibke prednje nožice in po nekaj opotekajočih se korakih utrujen legel na vresje, globoko sopol in me pogledoval s svojimi velikimi, tožnimi očmi, kot bi se bal, da ga bom tudi jaz zapustil. Trop košut je na Mlakah lizal sol v ledenem januarju, v hladni mesečini jesenske noči smo čakali prašiča pod Niževcem, tiho sem želel, da Andreju ne bi prišel pred puško. Nikoli pozabljen krvavi pogon na Srebotniku, ki mi je v srce vsadil bolečino. Kako sem do pasu in z levo roko v mavcu tekel domov po fotoaparata za nazaj na zborna mesta, da bi s fanti šli čakati medveda, ki ga je Jani videl pod Laščami v večernem mraku. Zimski dnevi, gazil sem med vejami, globoko upognjenimi pod težo snega, stokale so in se lomile, veselo so šinile proti toliko željnemu nebu, osvobodjene bremena, drobni kristalčki snega so se počasi vozili v lahнем vetriču in se posedali na debelo pokrita tla. Iskal in sledil sem odtise nožic, šapic, čakal na mavrične sončne zahode za Trebelnikom, ko se je pobeljeni Morost kopal v krvavem odsevu, iz kopren nad Ljubljansko kotlino so kipele v zelenkasto modrino gore, ukle-njene v led, ki pa je še vedno blestel v polni svetlobi sonca. Globoko zasnežen Pekel, v katerega sva z Janijem hodila občudovat ledene zaves, rila skozi pršič na vrh Hudičevega zoba, mokra in izmučena prisopla v tihi Kožlješki log, ki je spal zasluženo zimsko spanje.

Začel sem hoditi v hribe, plezati in se spuščati v jame. Pekel je za nas postal raj. Njegove stene in strehe so odmevale od udarcev kladiv. Povsod smo bili skupaj. Hodili

smo na vaje k pevskeemu zboru, v planine, v temne luknje, dekletom pod okna, za lepo štiriglasno petje nam ni bilo žal nobene noči. Prehodili in prepeli smo svetle poletne mesečine, polne petja čričkov, v mrazu, ko je škripalo drevje in srepec pod nogami, je pesem zaplavala iz starih grl v oblaku bele pare in se razlila po Zabočevu, dalje v srebrno zimsko noč. Srca, polna lepe domače narodne pesmi, srečna, ker so se našla, da lahko oživljajo star običaj naših očetov, dedov. A najsrečnejši je bil Ata, Tinčkov ata, ki nas je z otroškim veseljem učil novih in novih pesmi, ves blažen, ko je v svoji starosti le dočakal, da so spet zapeli na vasi fantje, da se je spet razlegala pesem pod okni deklet.

Spominjam se neučakanosti, ko smo odprli novo brezno na Menišiji, zagnanega prebijanja meandra, iskanja novih rovov v Golobji jami. Kako sva z Igorjem nabijala Veliko streho v Peklu, brez pasov, in stiskala zobe od bolečin v ledvicah pa z Vinetom Orlovo smer, priplezala sva do velikega gnezda zadnjega orla v Peklu, ubili so ga pred zadnjo vojno, gnezda in kosti. Srle, ki si je privoščil padec na tla in mu je za vedno zasmrdelo plezanje, pa Jaka, ki je iz previsa odletel, sklatil osir in padel z njim vred na Lada, potem pa sta oba opikana visela na drevesu in vpila drug na drugega. Janlov podvig na drugem slapu, ko je, privezan na vrh, če bi ga slučajno kap, skočil na glavo v ledeno vodo in poiskal izgubljeno kladivo. Ko pa je ravno lezel iz tolmuna, so se prikazala dekleta in nag, kot je bil, se je, kot bi mignil, potopil nazaj v ledenico. Jaz pa sem se režal kot zmešan temu njegovemu prikazovanju vzdržljivosti, ki je nastalo prav po moji krivdi.

Koliko noči smo navihani smrkavci lepili zvonce, vezali vrata in prenašali lončke rož, fantom, ki so bili na obisku pri svojih dekletih v »naših rajonih«, postavljali avtomobile na »klocne«, potem pa čakali in škodoželjno gledali brezplodno speljevanje, se smejali kletvicam in grožnjam, ki so jih prizadeti vpili v temo skritim zarotnikom. Včasih nas je zgrabila delovna vnema, pa smo zmetali nekaj vozov sena na senike, razgreti, pokriti z drobirjem pričakali svit dremajoč v samčku in zjutraj veselo navalili na dehteče žgance, prelite s toplimi ocvirki. Koliko tega mi je že ušlo iz spomina, ko sem bil še doma. Sedaj pa so v žvižganju burje vsa ta minula leta planila na dan, vse nedolžne in manj nedolžne noči, polne norčij in prepevanja, nešteti ognji v temnih nočeh so oživeli. Koliko tega bo še ostalo, ko se vrnem iz vojske. Leta bežijo, vsi postajamo resnejši, vsak si začrtava svojo pot, zadajamo si nove, za življenje pomembnejše cilje, služba, mlinski kamni novorojene samostojnosti terjajo denar, hišo, avto, brezskrbnosti ni več. Ne bo več mogoče podrežati vseh dejavnosti željam po hribih, alpinizmu, potepanjih, zato pa bodo preostali prosti trenutki toliko bolj doživeti, pristni, brez narejene romantike.

Mnogo sem hodil v hribe, zlasti zadnje leto, skoraj tekal sem od stene do stene; tudi jaz sem nabiral točke proti vsem načelom, ki so me od vsega začetka vodili po gorah, sam ne vem zakaj. Zanimaril sem tihe gozdove, žgolenje ptic, žuborenje potočkov. Kdaj sem se nazadnje zleknil na mehko vresje, posuto z zlatimi odpadlimi listi, poleg stare bajte na Bregovih, vtaknil bilko med zobe, jo počasi žvečil, pozabil na čas, skozi priprte veke, gledal iskreče se rosne kapljice in užival večni mir daleč od ljudi. Kdaj sem nazadnje spal v dišečem senu, poslednjič gledal postovko na Morostu, kako lebdi v zraku in s pogledom išče svoje kosilo.

Ali sem nabiral točke zato, da bi z občutkom nekaj doseženega odšel v vojsko, ali je to nuja, ki jo je prinesel razvoj v alpinizmu? Ali resnično papir odtehta vsa dogajanja v steni? Se še sme mirno govoriti o sreči, ki jo pomeni prijatelj na vrvi, o sončnem zahodu na vrhu Dolgega hriba, o povratku iz stebra Šit. Ali je to samo še uspešen ali neuspešen vzpon, preplezal, ni preplezal, vse ostalo pa je nepomembno, lepota, občutki, ki jih poraja ta lepota, plezanje zaradi veselja nad življenjem ali le za goli uspeh, slavo, število težkih, čim težjih vzponov, čas...

Zakaj se mi je znanec iz plezalnih krogov pomilovalno nasmehnil, ko sem mu pripovedoval, kako sem se namenil v Vežico, pa sem v prelepo obarvanem jesenskem dnevu obstal kar pod Orglicami in tam dva dni namakal noge, poležaval, strmel v bele oblake. Takoj je vpletel, češ, alpinist mora biti zagnan, ambiciozen, če hoče kaj doseči. A kdo pravi, da hočem ne vem kaj doseči. Mogoče pa sem zadovoljen s tem, kar mi daje tako početje. Ali se je resnično tudi v hribih začela gonja za časom, statusom, koristjo? Ali sem edini, ki se rad ustavim, kjer mi srce poželi, poležim na travnati polički z vsemi štirimi od sebe, mirno zabijem sončen konec tedna z nahrbtnikom pod glavo nekje Za Akom brez očitka vesti: »Nič nisem zlezel, nič koristnega naredil!«

Vsak ima svoja merila za srečo, meni pa moja povsem zadostuje. Samo da zapustim zadušljivo pisarno, hrup mesta, množic; gazil bom suho, šumeče listje po skritih stezicah! Še bom šaril brez cilja po gozdovih, poslušal kihanje polhov; sanjaril ob ognjih, delal družbo mravljam in čričkom; z rokami pod glavo brez razmišljanja žvečil travno bilko in užival v sreči, ki mi jo je podaril nikoli pozabljeni ded. Še bom iskal oprimke, pazil, da ne strem drobnega pajka v steni. In še bo zvenela tiha, lepa pesem v toplo kresno noč, v hladne zimske večere.

Hitela sva po gruščati stezi v konec doline, ki se dviga tja pod Jalovec. Turobna, siva megla jo je napolnjevala, v rahlem pišu se je vrtinčila ob stenah, ki sem jih samo slutil za to neprodarno zaveso, na skalah in redki travi je puščala svoj hladni mokri dih. O soncu ni bilo sledu, bila je le neprobodna sivina. Oči so iskale najmanjšo luknjo v njej, da bi končno ugledale ta težko pričakovani, razvpiti steber. Vremenska napoved res ni bila obetavna, a vseeno sva prišla, sicer pa, kdo bi vedel, mogoče se nad to meglo vrhovi kopajo v soncu. Zakoračila sva s poti čez melišče in za nekaj kratkih trenutkov ugledala začetek smeri, oduren rumen previs, ki je visel daleč nad vstopom. Tesnoba naju je napolnjevala, ko sva v votlini razvijala vrvi in pripravljala kramo; gosta sivina, ki se je plazila ob steni navzgor in pa vlažna, mrzla skala, vse to je le še stopnjevalo moreče vzdušje. Lomila sva vratove, ko sva z mešanimi občutki zrla za raztežaj dolg, rdečkast previs. Nekje v meni je kljuvalo vprašanje, ali bi sploh vstopila, sredi dopoldneva je že bilo, vreme pa zelo vprašljivo. Nekje iz kipeče mlečne mase, ki naju je obdajala, je priplavalo meketanje ovac, ki so se pasle po borni travi pod Kotovim sedlom.

Ko sem malo s stremeni, malo z rokami prebingljal prve kline, me je začetna otrplost in tesnoba zapustila, obstajal je le še klin, oprimek pred mano, videl in občutil sem le še skalo. Hitel sem naprej in varoval sredi previsa v prečnici, ker se je vrv nekje zataknila. Nedo dolgo zatem sva si v lopici pod platni uredila dobro sidrišče in med nogami zrla v valovečo meglo tam, kjer naj bi bilo vznožje stene. Vidljivost je bila le nekaj deset metrov. To stojišče mora biti izredno izpostavljeno, res škoda, da imava tako prekleto slabo vreme, je Boris izustil misel obeh. Nerodno sem se iz luknje potegnil v odprto steno in pri tem sem se oprijel luske, ki je visela na stropu lope. Zaškrtalo je, da sem kar otrdel in premaknila se je iz svojega ležišča. Strah se mi je zadril v želodec; v istem delčku sekunde sem jo porinil nazaj, jo še dolgo, vsaj meni se je tako zdelo, držal in čisto počasi odmaknil roko. Skoraj bi bil ubil prijatelja. Zajel sem polna pljuča zraka, kot bi hotel vsrkati vase zadnji vdihljaj na zemlji. Spet so me preplavili tisti čudni, nedoločni občutki, nekako nepojasnjeno opozorilo.

Svedrovec, izprane bele plošče s trdnimi oprimki, sva kar preletela. Dno grape, ki se više zoži v žleb, gladek žlambor, hudičevo mi je dal opraviti, ko plezalniki niso hoteli prijemati na vlažni površini, kasneje pa sva ugotovila, da bi vsa ta težka mesta lahko obšla po desnem robu. Ravno posedla sva na ozki gredinici, ko naju je zasula toča kamenja, kot velikanski čebelji roj je privršala skozi meglo. »Le kateri prekleti norec leze tam gor!« Veliki kamni so se odbijali z zgornje gredine in leteli mimo naju zlohotno tuleč, posrana sva gledala in čakala, kateri nama bo oddróbil glavo. Kot bi se zbudila iz otrplosti, sva zakopala po travnati zajedi navzgor in kar padla v zavetje velike gredine. Sople sva in preklinjala, saj je bil to cel podor; res sva imela srečo, kar tresla sva se od prestanega strahu.

Potegnil sem opis iz nahrbtnika in bolj ko sem ga bral, manj sva vedela, kod naprej. Vse je bilo nemogoče, rahlo desno za rob. Gladke plošče, vsak meter težje. Dolg profil sem z vso ihto zabil v razpoko, vpel vrv in plezal dalje, vseskozi proti desni. Rad bi še kaj zabil, a nisem imel časa, nisem mogel toliko časa viseti na tistih malih izboklinicah, pa tudi pokline niso bile ravno primerne. Tu so se copatki z gladkim podplatom res izkazali. Vse je šlo le na trenje, tipal sem po malih, nagnjenih razčlembah navzgor in se ustavil pod manjšo streho. Lastna glava mi je delala napoto, ko sem hotel pogledati za rob. Noga se je od napora pričela tresti, ko sem v širokem razkoraku mrzlično iskal poklino za klin. A nikjer nič. Če bom še dolgo čaral tu, bom zagotovo odletel, me je spreletelo, gotovo bi bil tu kak klin, če bi bila v smeri, pa sva zgrešila. Kradoma sem pogledal ob vrvi navzdol, prosto je visela do skoraj dvajset metrov niže zabitega klina. »Če tu odletim, se bom kar razprašičil na gredini!« Pomolil sem, čeprav ne verjamem v to, a kako prav pride na takem mestu vsaka tolažba. Skrajno previdno sem polzel nazaj, tipal za nevidnimi stopi in zadrževal dih. Blaznice na prstih so se kljub mrzli skali znojile, prijem je izgubljal trdnost. Že navzgor je šlo tako težko; lesti navzdol kaj takega pa mi niti v sanjah ne bi padlo v glavo.

Klin sem zgrabil kot rešilni pas v razdivjanem morju; olajšano, globoko sem zadihal in mu prepustil vso težo. Nekoliko kasneje sem se zdelan zleknil poleg Borisa, ki je tudi dobil malo lepšo barvo in se zastrmel v zid nad nama. Zasišal sem brezupno tišino, noben zvok ni prodril skozi meglo, le redke kapljice so skozenjo našle pot do naju. Spet sem zavedel sveta okrog naju in zaskrbelo me je. Koliko časa sem izgubil, ko sem se tako pametno zaplezal.

Prečila sva daleč v desno, proti Zajedi in končno le našla opisano pravo smer. Hitela sva po lažjem, lepo razčlenjenem svetu navzgor, našla nekoliko črnih travov, verjetno se je tu nekdo spuščal. Prestop z male prižnice v strmo ploščo, dolg kos stare vrvi je tičal z vozlom v razpoki, in bila sva v veliki votlini v zgornji tretjini stene, v temnem ozadju se je svetlikala vodna površina malega jezera. Veselo sva bila presenečena tega odkritja. »Jezerce sredi stene, žejna res ne bova!« Kazalci na uri so kazali polpetih.

Postalo nama je jasno, da danes tega ne bova izplezala. Megla se je gostila, rahlo je rosilo iz nje, mračiti se je pričelo zelo zgodaj, zato sva se odločila za bivak. »Saj ne bo prvi, letos imava res izredno srečo, kar se nabiranja revme tiče.« Imela pa sva vsaj dovolj prostora in vode. Pri jezercu sva v grušč skopala poličko, položila nanjo vrvi in nahrbtnik, požvečila eno od dveh rumploščic, vso hrano, ki sva jo imela, se zavila v bivak vrečo in začela se je dolga noč. Ker se nisva več gibala, je postalo zelo hladno, stisnila sva se s hrbti drug k drugemu in utrujenega telesa ni bilo treba siliti v spanec.

Istočasno naju je prebudil oster mraz, drgetajoč sva pogledala iz vreče v trdo temo. Nekje za grebeni je zamolklo grmelo, nenadoma je nekje prav blizu treščilo, rdečkast žar je predrl meglo in obilil votlino s krvjo. S stropa so v jezerce v dolgih presledkih padale kapljice vode. Kako turobna noč! Počutila sva se popolnoma zapuščena, kot da sva na koncu sveta. Nič kaj prijetni občutki me niso spreletavali. Pobrskal sem za svečo in kmalu je zaprto vrečo, ki sva jo napeto držala nad sabo, osvetlil topel rumen plamenček; pijano se je majal, prinesel nama je pomirjujočo domačnost. Zrla sva vanj, prešinilo me je spoznanje, kaj je ogenj pomenil našim prednikom, ko so v jamah trepetali za svoje življenje.

Postalo nama je toplo, le v noge in hrbet je še zmeraj lezel hlad. Trenirka res ni za takšne prigode. Poslušala sva v noč, grom je dušil enakomerno kapljanje v vodo, posiljeno sva se nasmehnila izrečeni bojazni: »Kaj bo, če zapade sneg, za ta čas ne bi bilo nič nenavadnega!?« Midva pa v trenirkah, jopici in plezalnikih z gladkim podplatom. Vsak zase sva odganjala tesnobo, ki se je plazila v dušo, zrla sva v nemirni plamenček med nama in se poizkušala čim udobneje namestiti na ostrem kamenju, ki je boleče žulilo.

Še nekajkrat to noč naju je prebudil oster mraz, vsakič sva spet prižgala svečo, ki se je, ko sva spet zaspala, vedno prevrnila in na dveh mestih presmodila novo vrečo. Proti jutru, pa nisva več mogla spati. Zeblo naju je kot psa, tresla sva se, zobje so šklepotali, kot bi hoteli skočiti iz čeljusti. Spet je zagorela sveča, dokler se ni začelo svitati. Vsa otrdela sva se nerada splazila iz zavetja vreče in stopila na rob. Včerašnji strah se je uresničil, zgrabil naju je za grlo, ko sva, ne da bi verovala očem, buljila v pobeljeno, oprhano steno. Skozi razcefrano meglo se je pokazala s snegom pokrita dolina. Mrzlično sva premišljevala, kaj storiti, skakala sva, da ogrejeva otrple ude. Takoj, ko sva bila navezana, sva se odločila, da vseeno poizkusiva nadaljevati.

Gladki podplati so drseli na zasneženih stopih v prečnici, zanohtalo se mi je, isti hip pa je zletel iz razpoke prvi klin, zanihal sem in treščil s kolenom v oster rob. Preklel sem vse stene, ves sneg, vse kline na svetu, na koncu pa še plezarijo. »Le kateri hudič me vedno sili v to mrtvo skalovje.« Vtaknil sem prste med noge, jih tlačil v usta in psoval od bolečine vse po vrsti, še Borisa, ki je z nasmehom spremljal mojo predstavo, le da je kri spet zakrožila. Zlezel sem nazaj v votlino.

Ostal nama je samo še sestop, vsaj vedela sva, kje se bova morala spuščati. Prečila sva nazaj do prižnice in v star, trden klin obesila prvo zanko. Skrbel naju je edino ogromni vstopni previs, saj nisva vedela, če je že bil kdo prisiljen vrniti se iz tega, danes že stokrat prekletega Stebra. Vrvi so švistnile, lepo se razvijajoč v prazno, prožile kamenje, z vršnega dela stene pa so odpadale cele zaplate snega in ledenih drobcev, ki so se razletavali na čeladah. Drsel sva po mokrih vrveh, ožeta voda je polzela po rokav, za rokav, niti kosa suhe obleke nisva več imela na sebi. Sneg nama je padal za vrat, na prsi, noge v plezalnikih so prav kmalu postale neobčutljive. Mehanično sva zabijala kline, vezala zanke in vlekla nazaj k sebi vrvno solato.

Na razu malo nad dnom žleba sva zabila klin za predzadnji spust. Zdrnil sem v levo na plošče pod žlebom. Ker me je težnost vlekla v drugo stran, sem zabil slab klin za smer in se v spustu poganjal proti levi. Na vsak način sem moral doseči svedrovec in lopo pod njim. Po vsem mučnem odkrivanju in popuščanju varovalnega vozla sem le zgrabil težko pričakovani klin in se nerodno potegnil v votlinico. Ko sem zabil tri profile in se privezal nanje, sem vanje vpel še konec vrvi in poklical Borisa. Rahlo trzanje je pričalo, da se je pričel spuščati. Zazrl sem se v zasneženo megleno dolino, ki se je čistila, gledal v nič, ki je petdeset metrov niže pod mojimi nogami postal skrotje, podstavek stene, na katere obrazu sva visela, ko še vedno nisva vedela, ali bova dosegla tako zaželeno tla ali ne. Priklenjen sem bil na steno luknje, ki skoraj ni imela dna, na zunanji rob tistega odurnega rdečega štiridesetmetrskega previsa, ki sva ga prejšnji dan videla še iz doline le za hip in se spraševala, kako bo, ko bova v njem. Zdaj pa sem bil tu, z očmi meril globino in upal, da bodo vrvi segle do tal.

Močan sunek privezane vrvi me je iztrgal iz razmišljanja, Boris je nekaj vpil, a ga nisem razumel; enakomerni trzaji so pričali, da nadaljuje spuščanje. Kmalu sem ga zagledal nekaj metrov desno, z nasmehom sva se pozdravila in potegnil sem ga k sebi. Povedal je, da se je izpulil tisti vmesni klin in odneslo ga je čez plati v velikem nihaju v desno, kar nikakor ni bilo prijetno; malo se je prestrašil in ponudil lepo predstavo dvema drobnima pikama daleč spodaj na pobeljenem melišču. V napoto drug drugemu sva se kobacala v luknji in pripravila vse za zadnji spust, ki pa bo odločal o vsem.

Zdrsnil sem v prazno, noge niso bile več naslonjene na steno, vrtel sem se okrog svoje osi iz metra v meter dalje od stene. Vrv je opletala dva ali tri metre nad vznožjem. S pomočjo stopne zanke sem razbremenil prsni vozel, ga odpel, počakal, da me je zavrtelo toliko, da sem gledal v steno in s strahom odskočil. Krčevito sem se zgrabil za skale, noge je zabilo nekam v rit, pristanek se je srečno končal.

Boris se je na klic takoj odzval in že drsel skozi zrak, vrteč se kot pajek na nitki, odskočil in srečna sva se tolkla po ramah. Vse je ostalo za nama. Spuščala sva se celih šest ur, izvlekla sva se v enem kosu, najsrečnejši bitiji na zemlji, bogatejša za nekaj dragocenih izkušenj. Ves strah je izginil, v svoji napetosti sva pozabila na sebe, na lakoto, na vse fiziološke potrebe.

Premražena in utrujena sva se v mokrih cunjah s poti še enkrat zazrla v vitki steber, črn od vode, ki je tekla s topečih se belih las na temenu. Mogoče bova kdaj prišla poravnat dolg, steber bo čakal, a ne bo naju dočakal v trenirki in copatkah.

V začetku oktobra 1980 sva Boris Simončič iz Zasavskega AO in Tone Palčič iz AS Borovnica plezala steber Šit.

SPOMINI NA RAZOR

ING. DUŠAN ČERNIČ

Bilo je leta 1938, ko sem bil še gimnazijec in smo s starši živeli v Mariboru — daleč od Julijcev, ki sem jih le malo poznal in kamor me je že vlekle neznana sla po hribih. Imel sem to srečo, da je živela v Podkorenu moja dobra teta in da je nas otroke oče poslal na počitnice k njej. Stric je bil kretničar na jeseniški postaji; kadar je imel nočno službo, je spal čez dan in to se mi je tedaj zdelo nekaj posebnega. Pozneje nas je rad vodil v gozdove in na manjše hribe, nas učil prisluhniti gozdni-tišini in oprezati za divjadjo. Bratranci in sestrice so bili nekaj let starejši od nas in z njimi, ki so bili prav tako navdušeni za hribe, smo tista predvojna leta bili na marsikateri turi po zavarovanih poteh od Rateških ponc, Jalovca, Mojstrovke, Prisojnika, Špika, Oltarja, Škrlatice pa vse do Triglava. Vse ture, razen na Škrlatico in na Triglav, so bile enodnevnice in v nepozabnem spominu imam teto, ko nas je po vsaki taki turi dočakala z veliko skledo češpljevega kompota.

V Podkorenu je tedaj živel kot mlad mizar Miha Arih, alpinist in poznejši partizan (po njem se imenuje Mihov dom pod Vršičem). Tudi on je izkoristil vsako priliko za kako turo, zato smo se seve spoznali in tisto leto sva se dogovorila, da bova šla ponoči na Jalovec, ker pač on čez dan zaradi službe ni mogel. Tako sva nekega večera krenila skozi Planico in se opolnoči javila graničarju v Tamarju. Zaradi meje, ki je tekla po grebenih Jalovca in Mojstrovke, so pred vojno vsak prehod kontrolirali, ob luninem svitu, okoli treh zjutraj pa sva prišla na Kotovo sedlo. Spominjam se, kako je luna na zahodu zahajala in kako je na vzhodu začelo nebo rdeti. V taki mešani svetlobi, ko sta se luna in sonce lovila na svoji poti, sva po grebenu ob šestih prišla na vrh Jalovca. Sonce je že toplo posijalo iznad Travnika, midva pa sva se spustila v ozebnik in po njem v Tamar. Sredi dopoldneva je bil Miha že na delovnem mestu, jaz pa sem sedel na soncu in v mislih obnavljal lepo turo, ki je bila pravkar za mano. To turo sem potem popisal v Planinskem Vestniku in objavili so mi tudi posnetek iz Jalovčevega ozebnika s pogledom v Tamar. Kako daleč je že vse to!

Avgusta 1938, mesec dni po tem vzponu na Jalovec, je dobil Miha Arih vabilo, da bi se udeležil plezalnega tečaja v Aljaževem domu v Vratih. Ne bil bi pravi Miha, če se ne bi odločili, da gre iz Podkorena v Vrata skozi Krnico in čez Kriške pode in ker bi bilo čez Kriško steno preveč preprosto, se je odločil za Razor, tako je z levo roko opravil še s severno steno Razorja. S sabo je povabil še mene in spominjam se še neke Ljubljankanke, ki je šla tudi z nami, čeprav še ni bila v hribih. To je bila moja prva prava plezarija čez severno steno in spominjam se, da me je stiskal tisti občutek tesnobe, ki je značilen pred plezanjem. Sama severna stena Razorja ni bila zahtevna, saj je dovolj razčlenjena, da je Miha lahko izbiral lažje prehode; Ljubljankanko je imel na vrvi, ker je vseskozi tožila, da bo padla, sicer pa mu ni bilo treba zabiti niti enega klina. Spominjam se le nekega kamina, v katerem mi je postalo vroče, pa je tudi to minilo.

Steno smo tako lepo preplezali do roba in potem minili še tisti zadnji vzpon na sam vrh. Bil sem srečen kot že dolgo ne. Na leta sem hrepenel po takih dejanjih, po takih preiz-